Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Зөвлөтэй Социалистическэ Бүриадай Автономитэй Республикэй Верховно Советэй болон Министрнүүдэй Советэй органай 1921 оной ноябриин 21-нээ гарана.

№ 269 (18292) | 1989 оной ноябриин 23, четверг | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Советэй хоёрдохи сесси

ХУУЛИНУУДЫЕ ГАРГАГШАДТА ЗОРЮУЛАГДАНАН ХУУЛИ

Өмнө үе болотор манай ...отор парламентын ажал ...наан дуранан үндэнэ дээрэ түшэглэдэг байн...мократида нуралсалга» ...й арадай депутадуудта, ...гашадта дутуу дундаа... таарамжагүй байдал ...дуулаа hэн. Жэшээнь, ...дуудэй болон комиссиин худэлмэридэ олохон ...муугаар эмхидхэгдэдэг, ...ь hүүлшэг тээшээ улам ...ийгээр худэлхэ ушар га... байгаа гэжэ парламен... ...шье өөдэдөө мэдэрбэ. ...тиимэhээ хуулинуудые ...дан худэлмэриин гуриг... ...дорхоилhон документ... баталан абахаар саг ...ерээ. ...эй Верховно Советэй ...ноябриин 21-дэ болоо... ...өөнэй пленарна засе... ...дэрэ СССР-эй Арадай ...удай съездын ба ...й Верховно Советэй хэ... ...ин гуримай проектые ...ин хаража үзэхые шиидэ... ...н байгаа.

...эгшээр hуулhан А. И. ...н энэ асуудалаар мэ... ...хыень СССР-эй Вер... Советэй Союзай Сове... ...ралгшэ Е. М. Прима... ...гэ үгэбэ. Худэлмэриин ...й проект 184 статьяhаа ...н гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэ... Энэ ушар баримта hо... ...ой байна. Юуб гэхэдэ, ...нимэ үргэн ехэ документ сесси дээрэ үшөө зүбшэн хэлсэгдэ... ...дэгүй юм. Гэбэшье ондоо ушар баримта зүрхэ сэдьхэл худэлгэнэ. Манай ороч дотор хуулинуудые зохёолгын хэрэг хуушанай парламентын ёно заншалhаа газзашаа гаража байна. Дурадхагдаhан документые заhалгада Верховно Советэй комитедүүд, арадай депутадууд, эрдэмтэд-юристнүүд үргэнөөр хабаадаба. Бүхы шахуу статьянуудаар оруулагдаhан 140 гаран дурадхалнууд хараада абтаа.

Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын, Верховно Советэй, тэрэнэй комитедүүдэй болон палатануудай комиссинуудай ажал ябуулга худэлмэриин гурим соо али бүхы талаhаань үргэнөөр харуулагдана гэжэ Союзай Советэй Түрүүлэгшэ тэмдэглээ. Дүй дүршэлөөр олдоhон бүхы hайн юумэн тэрӭэн соо хууляар батадхагдаа. Энэ хадаа манай орон дотор бэелүүлэгдэжэ байhан политическэ реформын хууляар хараалагдаhан үндэнэ hууриин шухала хубинь болоно. Тиимэhээ демократическа гол ёнонууд, олондо мэдээсэлгэ тэрэнэй проект соо онсо удха шанартай юм. Эдээнгүйгөөр арадай бодото засаг хангагдахагүй бшуу.

Е. М. Примаков зарим бүлэгүүд болон ёно гуримуудые дэлгэрэнгыгээр шэнжэлэн тодорхойлбогүй. Юундэб гэхэдэ, хэдэн hарын туршада депутадууд хуулиин проектын гол бодомжотой танилсахаhаа гадна парламентын ажал ябуулгын үедэ тэрэнэй hайн муу талые гүйсэд сэгнэхэ арга боломжотой байгаа

Проект соо хараада абтаhан ажаглалтануудта үгэ хэлэгшэ саашадаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Проектые баталан абалга худэлмэриин гуримые нарижуулан hайжаруулха талаар хэгдэhэн ажал ябуулга дүүрээ гэhэн удхатай бэшэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Үгэ хэлэхын тула арадай депутадуудта оглогдодог тодо нарин хэм хэмжэснүүд тэрэнэй проект соо бии. Ямар эллжэгээр үгэ хэлэхэ гурим тогтоогдоно. Гэхэтэй хамта үгэ хэлэгшэ бүдүүлиг, хэрэгтэй шэрүүн, ёно гуримда таарахагүй үгэнүүдые, үгүүлэлнүүдые хэрэглэхэ, хуули буса ба хүсэ хэрэглэгдэн ябуулгануудта урялха ёногүй.

СССР-эй Арадай депутадуудай съезд дээрэ худэлмэри ород хэлэн дээрэ ябуулагдаха ёнотой гэhэн дуримдэ анхарал хандуулагдаа.Ород хэлэн хадаа мүнөө үндэнэ hаhанай хоорондохи харилсаанай хэлэн болоно гэhэн политическэ бодото байдалые тэрэ элирхэйлэн харуулна. Гэхэтэй хамта хэрбээ СССР-эй арадай депутатород хэлэ мэдэхэгүй байгаа hаа, СССР-эй арадуудай ондоо хэлэн дээрэ (ород хэлэндэ оршуулгатайгаар) хэлэхэ эрхэтэй гэhэн ушар документ соо тодоор хэлэгдэнэ. Худэлмэриин гуримай проект Министрнүүдэй Советые, Конституционно хиналтын комитедые, бусад гүрэнэй зургааануудые бүридүүлгын онсо шэнжэтэй байhые, Экономическа ба социальна хүгжэлтын СССР-эй гүрэнэй түсэбтэй, Гүрэнэй бюджедтэй, мүн бусад олон зорилгонуудта хабаатай асуудалнуудые хаража үзэлгын, шиидхэлгын гурим, гадаадын политическэ ажал ябуулгые засагай дээдын зургааануудай бэелүүлгын гурим энэ проект соо хараалагдана.

Түгэсхэлдөө Е. М. Примаков СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй үмэнэhөө тус проект hайшаахые дурадхаба.

Депутадууд **С. Б. Станкевич, Л. Ф. Назаренко, Н. Н. Медведев, Ю. Р. Боярс, К. Д. Лубенченко** гэгшэд энэ асуудалые зубшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан байгаа.

Сесси тогтоол баталан абаба. СССР-эй Арадай депутадуудай съездын, СССР-эй Верховно Советэй худэлмэриин проектын hайшаагдаhан тогтоолые сесси баталан абаа. Ажаглалтануудболон дурадхалнуудые хараада абажа, зохихо хубилалтануудые оруулhанай hүүлээр энэ хуулиин проектыг СССР-эй Арадай депутадуудэй хоёрдохи съездын үзэмжэдэ табигдаха байна.

Удаань арадай депутадуудай ажал ябуулгада сэхэ хабаатай хуулинуудай проектнүүдые Верховно Советэй гэшүүд хаража үзэбэ. Эдэмнай орон дотор Арадай депутадуудай эрхэ ба уялга тухай, СССР-эй Арадай депутадые дуудаха гурим тухай, СССР-эй Арадай депутадуудта үгтэхэ захяа заабаринууд тухай Хуулинуудай проектнүүд болоно.

СССР-эй Верховно Советэй Национальностынуудай Советэй Түрүүлэгшэ **Р. Н. Нишакоз** энэ асуудалаар үгэ хэлэхэдэ, Советүүдэй арадай засагай hергэгдэжэ байлгын эрхэ байдалда депутат али бүхы шатын Советдэ гол нюур болоно. Дурдагдаhан хуулинуудай проектнүүдтэ дурадхалнуудые оруулха, ажаглалтануудые хэхэ талаар комитедүүд болон комиссинуудта ехэ худэлмэриин ябуулагдаhан тухай палатын түрүүлэгшэ мэдээсэбэ.

Эрхэ ба уялга тухай Хуулинин проектын элдэб статьянуудта оруулагдаhан хэдэ хэдэн нэмэлтэнүүдтэ тэрэ тогтожо хэлээ. Бусад хоёр хуулиин проектнүүдээр ябуулагдаhан худэлмэриин үрэ дүнгүүд тухай мүн лэ мэдээсэбэ.

Депутадууд **В. Л. Гинзбург, И. О. Бишер, Ю. Р. Боярс, Т. Н. Ментешашвили, А. Л. Плотников, Н. Ю. Решетова, Б. А. Шеховцев, А. З. Ястребов** болон бусад энэ асуудалые зубшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан байгаа.

Депутадые дуудаха гурим тухай Хуулиин проектые зубшэн хэлсэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Гэбэшье зубшэн хэлсэгдэhэн хуулинуудай проектнүүдээр эсэсэй шиидхэбэринүүд баталагдан абтабагүй.

Удэшын заседани дээрэ СССР-эй соёлой министрые томилхо тухай асуудал хараха үзэгдөө. Хэдэн hарын хугасаа соо правительствада энэ тушаал сүлөө байба. СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын зууршалгаар Верховно Совет Н. Н. Губенкые СССР-эй соёлой министрээр томилбо. 48-тай актер, Москвагай драмын ба комедиин театрай (Таганкадахи театрай) ахамад режиссер болоно. Үгэ хэлэhэн депутадууд—зохёохы интеллигенциин түлөөлэгшэд шэнэ министртэ захяануудые үгэбэ.

(ТАСС).

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

М. С. Горбачев Канадын Премьер-Министр Б. Малруни-тай ноябриин 21-дэ Кремль соо уулзаба.

Удаан саг соо үргэлжэлhэн хөөрэлдөөнэй үедэ улаахоорондын байдалай, хоёр талын харилсаанай үргэн олон шухала асуудалнууд зубшэн хэлсэгдэhэн байгаа.

Канадын Премьер-Министр али бүхы асуудалнуудаар өхэл hонич юумэ хөөрэбэ, боложо байhан асари ехэ хубилалтануудэй удха шанаарые гүнзэгыгөөр ойлгожо бэйhанаа, мүнөө үеын эрид эрьелтын ершөн байдалда али бүхы асуудалнуудые хаража үзэхөөр бэлэн байhанаа харуулба гэжэ М. С. Горбачев сэдьхэлээ ханагаар мэдуулээ. Энэ орнтой hайн, удха түгэлдэр харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэмди.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Кларк хөөрэлдөөндэ хабаадаба.

Канадын Премьер-Министр болон тэрэнэй hамганай хүндэлэлдэ М. С. Горбачев бэ Р. М. Горбачева сайлалга хэбэ.

* * *

Кремлиин Ехэ ордонгой Владимирска зал соо Совет-канадын политическэ декларацида гар табигдаа.

М. С. Горбачев, Б. Малруни документдэ гараа табиба.

* * *

Совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулжа, Б. Малруни пресс-конференци үнгэргэбэ.

Үдэшэлэн Б. Малруни болон тэрэнэй hамган СССР Союзай Ехэ театр соо Москвагай хореографическа училищиин hурагшадай табиhан концерт хараба.

Н. И. Рыжков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев болон совет-канадын хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байhан бусад тушаалтад документдэ гар табилгын үедэ байлсаа.

* * *

Малруни болон тэрэнэй hамган СССР Союзай Ехэ театр соо Москвагай хореографическа училищиин hурагшадай табиhан концерт хараба.

Н. И. Рыжков hамгантаяа, бусад тушаалтад тэрээнтэй хамта гол лоходо hууба.

(ТАСС).

КПСС-эй МГК-гай ПЛЕНУМ

КПСС-эй Московско городской комитедэй пленум ноябриин 21-дэ боложо, эмхидхэлэй асуудалые хаража үзэбэ. Л. Н. Зайков пленум нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай секретарь Г. П. Разумовский, Центральна Комитедэй харюусалгата худэлмэрилэгшэд пленумэй худэлмэридэ хабаадаба. Москва хотын партийна организациин хиналта-шалгелтын комиссиин гэшүүд уригдагшадай дунда байгаа.

М. С. Горбачевто үгэ үгтэбэ.

Л. Н. Зайков партиин Центральна Комитедтэхи, СССР-эй Оборонын Советтэхи худэлмэридее гол анхаралаа хандуулаа hаань, шухала удха шанартай байна гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно. Энэ шухала асуудалаар Политбюро зохихо шиидхэбэри өбажа, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретариин уялганууднаа Л. Н. Зайковые сүлөөлхэ тухай асуудалые хаража үзэхыень партиин Московско городской комитедтэ дурадхаа hэн.

КПСС-эй ЦК-гай дурадхалые хаража үзөөд, КПСС-эй МГК-гай пленум Л. Н. Зайковые КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретариин, МГК-гай бюрогой гэшүүнэй уялганууднаа сүлөөлбэ.

Хүсээр иигэжэ шэнээр табиhанай, элсүүлhэнэй ашаар городской партийна организациин худэлмэриие hуларуулжа болохогүй гэжэ КПСС-эй ЦК-да hайн ойлгоно гэзэ М. С. Горбачев үгээ үргэлжэлүүлбэ. Мүнөө партиин городской комитет энэ зорилгые шиидхэхын тула хэрэглэхэ аргатай кадрнуудай хүсэтэй гэжэ тоолонобди.

Түрүүлэн КПСС-эй МГК-гай бюро дээрэ, удаань ниислэл хотын партиин районно комитедүүдэй секретарьнартай уулзалга дээрэ энэ асуудалые хэдэн час соо зубшэн хэлсээбди.

Энэ асуудалаар үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдтэ, уулзалгада хабаадагшад бултадаа шахуу үгэ хэлээ. Энэ тушаалые тэзэлхэ аргатай олон кандидатурануд зубшэн хэлсэгдээ. Эсэсэй эсэстэ Ю. А. Прокофьевой, В. М. Серовой, В. В. Клюсевэй кандидатурануудта тогтоhон байгаа. Тиихэдэ партиин МГК-гай хоёрдохи секретарьяар худэлжэ байhан Ю. А. Прокофьевой кандидатурые уулзалгада хабаадагшад нэгэн hаналтайгаар дэмжэбэ.

Энэ асуудалаар партиин райкомуудта зохихо зубшэлэлгын хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ ёнотой гэжэ партиин городской комитедэй бюро, КПСС-районно комитедүүдэй ехэхы секретарьнар тоолоно.

Хэдэн кандидатурын түлөө шүүсаар дуулаа үгэнэнэй үнгэдэhөөр урда тэзнь партиин горкомой хоёрдохи секретарьяар худэлhэн Юрий Анатольевич Прокофьев КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарьяар hунгагадаа.

Пленумдэ хабаадагшадай гүйлгаар М. С. Горбачев мүнөөнэй байдал тухай үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ ХҮГЖЭМЭЙ ИСКУССТВЫН ФЕСТИВАЛЬ

УЛААН-БААТАР. ТАСС-ай корреспондент Дугар Санжиев дамжуулна: Совет Буряад ороной композитор Анатолий Андреевэй зохёохы ажал ябуулгын үдэшэ эндэ Буряадай хүгжэмэй искусствын фестивальяар дүүрэбэ.

МНР-эй гүрэнэй симфоническа оркестрэй гүйсэдхэhэн тэрэнэй хүгжэм Эрдэм, техникын ба соёлой шэнэ ордонгой сценэ дээрэ хоёр удэшэ эзэдэлhэн байгаа. Буряадай АССР-эй арадай артист, Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай дирижер Борис Ким оркестрые, дуушадые хүтэлөө.

Буряад поэдуүд Дамба Жалсараевай, Дондок Улзытуевай, Мэлс Самбуевай, Гунга Чимитовэй шүлэгүүдээр Анатолий Андреевэй зохёоhон, олондо үргэнөөр суурхажа байhан дуунуудые СССР-эй арадай артистнууд Ким Базарсадаев, Дугаржап Дашиев, РСФСР-эй габьяата артистка Галина Шойдагбаева, Буряадай АССР-эй арадай артист Вячеслав Бальжинимаев, Буряадай АССР-эй габьяата артист Болот Бороев гүйсэдхэhэн байгаа.

МНР-эй арадай артист Х. Уртнасан, МНР-эй Ажалай Баатар, МНР-эй арадай артист Ц. Пүрэвдорж мүн лэ концертнүүдтэ хабаадаба.

Совет болон монгол арадуудай хани барисаанай мартагдашагүй удэшэнүүдые өөhдэнь түхөөhэн аха дүү хоёр ороной искусствын уран бэлигтэниие харагшад удаан саг соо табибагүй.

1989 ондо үнеэн бүриhөө 2500 килограмм hүр hаахын түлөө!

1989 ОНОЙ НОЯБРИИН 20-ной МӨДЭЭН

...ионуд	hаагдаhан hүн (килограммаар) Жэлэй эхинhээ үнеэн бүриhөө	Нёдондонойхитой сасуулхада (+) ба (–)	Үнеэн бүриhөө сүүдхэдэ	Жэлэй эхинhээ хойшо бүхыдөө hаагдаhан hүн нёдондонойхитой сасуулхада (центнерээр) (+) ба (–)
...Байгалай	2618	+241	5,1	+3450
...ын	2535	+137	5,7	+6103
...кын	2534	— 78	5,0	—4581
...йкалчин	2440	+ 2	4,7	—4399
...ай	2192	+ 69	4,2	+3316
...-Шэбэрэй	2181	+ 48	5,3	— 859
	2154	+150	4,9	+4100
...ын	2133	+670	3,4	—6263
...татай	2116	— 26	5,9	—3298
	2082	+101	4,4	+3252
...ын	2046	+ 85	3,9	+2117
...ын	1935	— 32	3,4	+ 142
...ын	1910	+ 40	3,8	+ 950
...хаанай	1864	+397	2,5	— 796
...эй	1855	—116	3,3	—11203
...рэй	1764	—107	4,2	—7812
...ын	1766	+ 13	3,5	—1462
...минай	1728	— 15	3,1	— 800
...жанай	1631	+148	3,2	+2065
	966	+133	1,9	+ 350
...блика ...ан	2082	+ 102	4,3	—10443

ОЛЗОТОЙХОН ОНШЫЕНЬ ОЛОЖОРХЁОД...

Мал түлжүүлжэ, шахан таргалуулха Зүүн-Хүүтэрэй гүүртэдэ ажалладаг коллектив бүхы совхоз соогоо суурханхай юм. hаяхан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй заншалта hайндэрэй урдахана совхозой үхэршэдэй хэhэн ажалай hүүлэй дүнгүүдые согсолходонь, түс гүүртын коллектив хамагhаа эрхим дүн түлажа, социалис мүрысөөндэ дахяад шалгараа бэлэй. Угай малшан Ринчин-Доржо Дашадоржиевич Лодоев энэ гүүртэ даажа абаhаар hаянай. Мал түлжүүлжэ, томо болгон тобиржуулаад, шахан таргалуулха талаар нилээд дуршэhэн энэ нүхэрнай Цыренбал hамгантайгаа, Зоригто Егоровтой хамта ажаллана. Бүхыдөө абтаhан олзынгоо зэргээр түлбэреэ абаха гуримаар ажалладаг энэ коллектив зунай бэлшээриин үедэ hүрэг малаа ногоо элбэгтэй бэлшээридэ hайнаар адуулжа, хүсэд таргалуулаа гэхэ гү, али үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой 853 граммаар дээшэлүүлhэн байна. Бүхыдөө энэ гүүртын малшад hүрэг үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые 188 центнерээр нэмээжэ, горитой ехэ мяха бага гаргашатайгаар абажа шадаа.

Мүнөө Зүүн-Хүүтэрэй гүүртэдэ шахамалнуудhаа гадна хоёр бүлэг бурууннуд түлжүүлэгдэнэ. Мяханда тушаагдахаар түлжүүлэгдэжэ байhан эдэ бурууннуд мүнөө шэгнүүрээ хоногой 400 граммаар нэмээнэ. Үнгэрhэн hарада Ринчин-Доржо Лодоевой даадаг гүүртын коллектив бурууннуудайнгаа шэгнүүрые дун хамта 189 центнерээр дээшэлүүлhэн байна.

— Бүхы ажалнай олзоhоомнай ааб даа. Салин түлбэреэ шэнэ гуримаар абадаг болоhоной ашаар даалгагдаhан хүдэлмэридөө хүн бүхэнэй хандаса ондоо болоо. Тусхайлбал, урдандаа бидэ малай шэгнүүрые хүсөохын түлөө тиимэ ехэ оролдодогшьегүй байhан гэшэбэди. Тиимэhээ гүрэндэ туд бүреэ 240—280 килограммшье шэгнүүртэй мал тушаагдадаг байгаа. Мүнөө бидэ мал бүхэнөө адагынь 370—380 килограмм шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта тушаахые ороодонобди. hаяхан Улаан-Удэ абаашажа тушааhан бүлэг малнай туд бүреэ 400 гаран килограмм шэгнүүртэйгээр абтаа. Шэнэ жэлэй эхинhээ—январь hарада нэгэ бүлэг үхэрнүүдые бэлэдхэлэй пунктда тушаахабди. Бидэ шэнэ жэл болотор тэрэ бүлэг үхэрнүүдэйнгээ туд бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 400 гаран килограммда хүргэхөөр шиидэнхэй ажалланабди,—гэжэ гүүртые даагша Ринчин-Доржо Лодоев дэлгэрэнгыгээр хөөрөө hэн.

Табадахи жэлээ энэ гүүртэдэ ажаллажа байhан Ринчин-Доржо Лодоевой даадаг гүүртэдэ ажаллагшад намартаа түлжүүлжэ томо болгохоор туд бүреэ 115—120 килограмм шэгнүүртэй 150 буруу даажа абаа hэн. Урид түлжүүлжэ томо болгоод hайнаар бэлшээжэ, шахажа таргалуулаад, гүрэндэ эльгээhэн 145 үхэрнүүдэйнгээ орондо шэнэ hүрэг абаа hэн.

— Зунай бэлшээриин hүүлээр тушаагдаhан малнай бэеэр томо, мяхалиг, hайса таргалhан байгаа. Туд бүреэ дунда зэргээр 410 килограмм шэгнүүртэйгээр абтаа hэн. Мүнөө бидэ бурууннуудаа дулаан байрада харуулhалнабди. Харин шахагдажа байhан hүрэг малнай газаа хорёо соо байлгагдана. Шахамалнуудай хорёодо хушалта-hарабша түхеэрэгдэнхэй. Доронь хуурай хохир дэбдинхэйбди. hүниндөө малнай хушалта дороо, хуурай хохир дээрээ хэбтэжэ хононо. Садатараа тэжээлээр хангагдаhан мал хүйтэндэ даагдахагүй. Хэрбээ эдэ малаа дулаан байрада оруулжа хонуулбалнай, үглөөгүүр байрааа гараhаар даараажа, бэгэлышэнхэй байхал hэн. Дулаан байрада байлгабал, тэндэнь тэжээлыень үгэжэ шахаха хэрэгтэй. Үнэндөө даараажа, бээрэжэ байhан мал хүйтэ абажа үбшэлхэhөө эхилээд өөдэлхэгүй байдаг. Хүйтэндэнь дадхаажа hайнаар шахаа hаа, гаргашаньшье бага байха. Хүн үмсэдөө үүсэ хэхэ шахамалаа hайса хооллуулаад газаа хонуулдаг гээшэ. Юрэдөө, үүсынгээ үхэрые дулаан байрада оруулжа хонуулаад шахажа байhан айл олдохогүй байха, —гэжэ Ринчин-Доржо Дашадоржиевич Лодоев тайлбарилан хэлээ бэлэй.

Малшад мүнөө hүрэг шахамалнуудтаа үбhэ, hолоомо, силос, талха таряанай зүйл үгэнэ. Энэ тэжээлэй рацион шахагдажа байhан 178 хашарилжа, худэлгэжэ тулидаг зомди. Саашадаа иимэ түхеэрэлгэ абажа тодхолтогүй. Манай эндэ таарахагүй байгаа гээшэ ааб даа. Худөө ажахые элдэб оньhон машина, түхеэрэлгэнүүдээр хангадаг республикымнай агропромсоюзай предприяти, эмхинүүдэй мэргэжэлтэд дайралдаhан лэ түхеэрэлгэнүүдые абангүй, нютагайнгаа байгаалиин эрхэ байдалда тааража, hаедгүй худэлгэгдэхөөр түхеэрэлгэнүүдые абадаг болог лэ. Эдэнэрнай ухаатай юм hаа, бага зэргэ бодомжолжо ажалладаг байхаяа яанаб гэжэ заримдаа hанахаш, гэзэ, эндэхи малшад, совхозой механизатор-заhабарилагшад хэлэжэ байгаа hэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.

Яруунын районой «Улаан-Туяа» совхоз.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүүртые даагша Р-Д. Лодоев. Үүсэлэгдэхэ шахамалнуд.

С. Балдуевай фото.

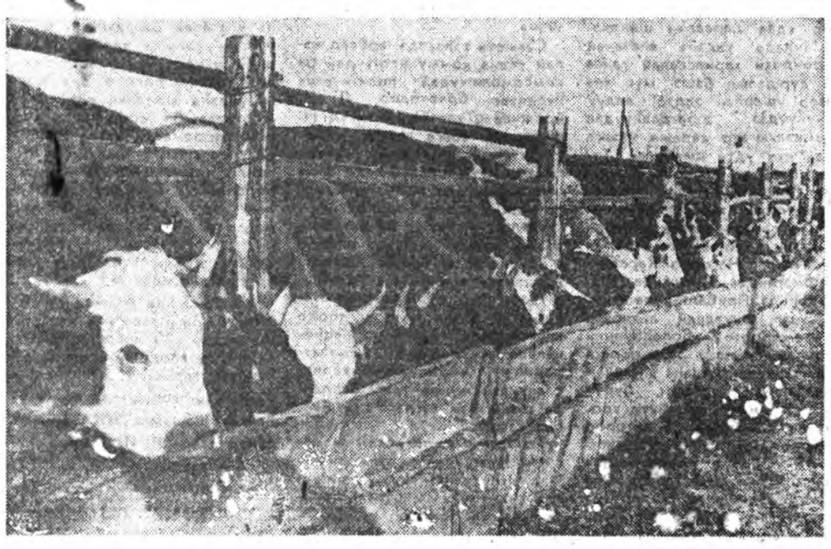

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

АЖАЛШАДАЙ АМАРАЛТАДА—АНХАРАЛ

Республика соомнай ажалшадай амарха, бэеэ эмшэлүүлхэ санатори болон курортнуудай хүдэлмэри һайжаруулха, байра байдалыень һэргээхэ талаар жэл бүхэндэ ехэ юумэн хэгдэжэ байдаг гээшэ. Эдэ шухала асуудалнууд Буряадай АССР-эй профсоюзуудай соведэй саг үргэлжын анхарал доро байдаг. Дүрбэн санатори болон амаралтын баишангуудта хоёр мянгаад шахуу хүн сагай дүрбэн сагта амарха аргатай.

«Саяан» гэһэн санаторийн ашаглалгада тушаагдаһанай ашаар нэгэ доро 520 хүн амарха аргатай болоо. «Аршаан» дээрэ бүхэли жэл соо хүдэлдэг хүүгэдэй отделени нэгэдэнхэй. Мүн эндэ, Горячинскда, «Байкальский бор» санаториндо амарагшадай байха байра һэльбэн шэнэлэгдэжэ, аатай зохид болгогдоо. 1986—1989 онуудта амаралтын объектнуудые шэнэлхэ хэрэгтэ профсоюзуудай мүнгэн жасаһаа 1,6 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байха юм.

Амаралтын эдэ байрануудта эмшэлэгшын түхеэрэлгэнүүдэй олонхинь шэнэлэгдэжэ, эмшэлхэдэ һайн, шэнэ аппаратура табигдэа. Профсоюзуудай соведэй һомолһон мүнгэнэй ашаар һэргылэмжын хүдэлмэри нилээд һайжаруулагдаа. Жэшээлхэдэ, Горячинскын курортдо үбшэ олохо, эмшэлхэ лазерна, рентгенологическа түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо.

Гэхэртэй хамта амаралтын, эмшэлүүлгын эмхинүүд үшөөл үсөөн байна. Белбосон түхэлыень абажа хараха болоо һаа, һаналанда хүрэнэгүй. «Аршаанда» нээгдэһэн хүүгэдэй отделени бүхы эмшэлэлгэр хүүгэдые хангажа шадахагүй байна. Үнэн дээрэ «Аршаан» курортые хүгжөөхэ хэрэгтэ республикын томо предприятинуудай мүнгэ зөөри элсүүлхэ хэрэгтэй болонхой. Мүнөө эндэ энэ талаар хэгдэжэ байһан хүдэлмэриин 60 процентые Эрхүүгэй предприятинууд дүүргэнэ. Харин тиихэдэ манай республикын хоёр предприяти, гансал нэгэдэл өөһэдын байрануудтай юм.

Профсоюзуудай соведэй мэдэлдэ байһан курорт, санаториндо амарагшадай ажалшадые хэрэгтэй. Тиихэдэ авиазавод, ЛВРЗ, Тимлюин цементнэ завод, «Забайкаллес», «Бурятстрой» нэгэдэлнүүд эндэхи байра һэльбэн шэнэлэлгэдэ мүнгээ оруулна. Республикын бусад предприятиеи, эмхи зургаануудай мүнгэ энэ хэрэгтэ элсүүлхэ талаар хүдэлмэри һулаар хэгдэнэ. Эдэнэй хабаадалгатайгаар табигдаһан түсэб хайша хэрэгсэр зохеогдонхой. Юуб гэхэдэ, тэрэн соо предприятинуудай арга боломжые хараада абаагүй байна. Республикын курортнуудта өөрын байратаи предприятинууд бүхыдөө нэгэ миллионһоо үлүү мүнгэ үритэй болонхой.

Профсоюзуудай соведэй дэргэдэ барилга-заһабарилгын управлени байгуулагданхай гээшэ. Тэрэ жэл соо хоёр миллион үлүүтэй түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ дэбаритаи. Гэбшье энэ управлени хүдэлмэриеэ гүйсэд дүүрэнэхэ хэнэгүй. «Байкальский бор», «Горячинск» санаториндые һэльбэн шэнэлхэ болзор үнжэгаируулагдана. Байгша оной түрүүшын хахадта түс управлени ороидоол 448 мянган түхэриг эжал хэжэ, хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй байна. Хэһэн ажалаинь шанар ехэ муу. Энээниень хаража, мэдэжэ байгаад, курорт, санаториндуудай ахамад врачнар ашаглалгада үгтэнэн актда гарга табина. Дэрхашуулай ябаһанай удаа ямар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ гээшэб?

Мүнөө байгаа курортнуудай материальна үндэнэ һуури тэн һула. Зарим байрануудынь үнэ хада модоор баригдаһан аад, үмхиржэ һалаха болонхой. Олон байрануудта хэлуун үйан үгы. Эмшэлэлгэ абадаг байрануудынь муу. Горячинскын үйа сэбэрлэхэ түхеэрэлгын ашаглалгада үгтөөгүйнөө боложо, хүнүүд шабардаар бэеэ эмшэлхэ аргагүйдэнэ. «Аршаанай» столово бага. Тиимэһээ амарагшад эзэлжэлжэ эдеэлхэ баатай болоно.

Асуудал: Эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ талаар асуудалай мүнөө үедэ тон хурсаар табигдажа байһаниинь ойлгосотой. Жэшээлхэдэ, недондэ жэлдэ республикын хүн бүхэндэ дунда зэргээр 66 килограмм мяхан хүртэһэн байна. Энэмнай бага гү, али ехэ болоно гү? Энээн тушаа өөрынгөө һанамжые хэлэжэ үгы?

Харюу: Энэ танай һураһан асуудалые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ мүнөө үедэ тон шухала асуудалнуудаи нэгэниичь болоно. Хүн зониие мяхаар, мяханай зүйлнүүдээр хангаха асуудал орёо бэрхэтэй-хэнээр шидхэгдэжэ байна. Мяха абалгые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ промышленна предприятинуудай, организацинуудай хамһабариин ажахынууд өөһэдынгөө хүбитые оруулха ёһотой.

Республикын хүн зондо хэды шэнэхэн мяхан хүртэбэ гэжэ һураная. Үнгэрһэн жэлэй туршада Буряад ороной хүн бүхэн 66 килограмм мяха хэрэглэһэн байна. Энэмнай бага гээшэ ааб даа. 1990 ондо тэрэниие 68 килограммда, 1995 ондо — 70, 2000 ондо —80 килограммда хүргэхэ зориллтэ табигдана. Иимэ ургалта түйлаха арга боломжо манда бии гэжэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд тоолодог байха юм. Зүгөөр эдеэ хоолой асуудалай шидхэгдэхэ хэрэгтэй үнжагайруулагдажа байһыень бидэ бултадаа харанабди, мэдэнэбди.

Асуудал: Республикын колхоз, совхозууд, гүрэнэй бусад предприятинууд энэ хэрэгтэ хэ хүбитаяа оруулна гээшэб?

Харюу: Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ колхоз, совхозууд нилээд хүбитаяа оруулдаг байна. Зүгөөр тэдэнэрэй эрхилжэ байһан ажалда дутуу дунданууд, шидхэгдэгүй асуудалнууд али олон дайралдана. Жэшээлхэдэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй хугасаа соо республикын ажахынууд продукци абалгаяа 17,5 процентээр дээшэлүүлбэшье, харин гарга гаргашаяа аяар 24 процентээр нэмээһэн байха юм. Энэ үе соо ажалай бүтээсын 19 процентээр дээшэлхэдэнь, ажалайнь түлбэри аяар 29 процентээр үргэба.

Абаһан ашаг олзоороо ажэхынгаа гаргашые харюулхэ гүримда ороһон гарга гаршатай ажахынууд нилээд бэрхэшээлтэй байдалда мүнөө ороихои. 1988 оной дүнгөөр республикэ дотор нимэ 34 ажахы тоолодоо һэн. Эдэ колхоз, совхозууд нёдондо жэлэй дүнгөөр аяар 33 миллионһоо үлүү түхэригэй гарга хохидолдо ороһон байна. КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй шидхэбэриин ёһоор гарга хохидолдо ородог ажахынуудые ойрын хоёр-гурбан жэлэй хугасаа соо ашаг олзотой болгохо талаар тодорхой ажал хэгдэжэ эхилэнхэй. Республика дотор нимэ толхотон байдаһаа гаражаа шадахагүй колхоз, совхозууд үшөөл олон. Тэдэниие газаа үнжаһайнь, үйлэдбэриин фондынуудтайнь суг хамта хүгжэнги ажахынуудта гү, али промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахы болгон дэмкуулан үгэхэ асуудал шидхэгдэхэ ёһотой болоно.

Асуудал: Мүнөө үедэ хэды хамһабариин ажахы эмхидхэгдэнхэйб? Тэдэнэй оруулжа байһан хүбита тухайнь богонихоноор тогтожо хэлыт.

Харюу: Республика доторнай мүнөө хамһабариин 134 ажахы тоологдоно. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада тэдэнэй тоо нилээд олошороо. Хамһабариин ажахынууд үнгэрэгшэ жэлдэ, урзанданайхида орходоо, мяха үйлэдбэрилгые 24 процентээр, һу һаалгые — 26, үндэгэ абалгые—15, овощ суглуулгые 24 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа. Эдэнь вольфрам-молибденэй комбинадай хамһабариин ажахы нёдондо хүдэлмэришэн бүхэн дээрэ тооложо дунда эзэргээр 29 килограмм мяха, 214 килограмм һу үйлэдбэрилһэн байна. «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй хамһабариин ажахы жэлдээ коллективэйнгээ гэшүүн бүхэндэ 11 килограмм һу, 15 килограмм мяха үйлэдбэрилдэг. Тюмлюйн асбесцементнэ зүйлнүүдэй заводой, Шулуутайн леспромхозой, Гусиноозерскын ГРЭС-эй, Сэлэнгын ЦКК-гай, «Татарский ключ» карьероуправленийн хамһабариин ажахынууд энэ шухала хэрэгтэ эзэн еһоор хандажа, ажалта түйлажа эхилэнхэй.

Асуудал: Энэ талаар бүхы юумэн шиидхэгдэшоо бэшэ юм ааб даа.

Харюу: Бэшэл даа. Байгша ондо хамһабариин ажахынууд хүдэлмэришэн бүхэндэ 16 килограмм мяха, 20 килограмм һу абахаар хараална. Энэмнай үшөөл бага гэхэ байнаб. Республикын үшөө 40 организаци, предприяти хамһабариин ажахынуудтай болохо аргатай аад, тэрэнээ гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүй. Улаан-Удын авиапредприяти, хилэмэнэй продуктнуудай комбинат, «Бурятфеммаш» завод болон бусад томо-томо предприятинууд өөрын ажахыгүй байнаар. Улаан-Удэ хотын бүхыдөө бии байһан предприятинуудай организацинуудай ороидоол 30 процентынь хамһабариин ажахытаи болонхой. Хотын хамһабариин ажахынууд

«Манай үеын хүн»
гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

«МЭНДЭ ҺАЙН ЯБААД ЛЭ...»

ЕХЭ ЯРУУНЫН һайн нютаг — аймаг соо Удэдөө эгэл дүр Ульдэргэһөө суу механизаторнууд, ншэ домшо врачтад, дуушад, артистнууд, ой жэлнүүдтэ олоо ан байна. Тэдэнние олоо һаа, даинай ба теран ветеринарна доктор, профессор ропович Жанчипов, ист Булат Жанчин дуушан Лидия Галуяадай АССР-эн артистнууд Дамбэ стоев Цырен-Дорнов, философиин эрдат Нима Жамбал д һүбарюулхабди. эдэ гарай мэдээжэ едицинын эрдэмэй республика соогоо олон, минии аха нүхөтой. Жэшээлхэдэ, Базарович Раднаев дуран хүрэнэ. лалзуушуул тухай одо. Ким Цыденов одог. һургуулиин ан, аргагүй хүрэ алишье талаараа ата, дархалхаһаа зохёол бэшэдэг ном хэблүүлжэ м. Үшөө Сергей Цы — уран зохёолшо ел» журналые олон ийлжо ябана.

уушха аргалдаг Аюр Базарович ө үеын үзүүр тэдэ эн. Эжэл гурбан эдир һайн Ульта үнгэрһэн гээшэ. ович малша айлай эн ном. Эжы, абань оо хүндэтэй хүүүд

аһанһаа эхэ эсэ дүүрэн сэдхэл ябашье, тэ гараһан хадаа удэхэ даарахые ье байна. Хүүүдые рач болохо гэжэ аа ходо сэдхэлдэ адаг байһан байна. үшэдтэ хараалгажа ябаад. нухэ рүүнь барһан зумбараараци хэжэ», досоо дэг һэн гэжэ үетэ өөрэлдэгшэ.

ан класс дүүргэһэн ндэб дэа Доржи нэрэмжэтэ БГПИ- факультедэ ибшье врач болоь диилэжэ, хойто ын мединститута ргалтаяа эрхим һайн оройон намтар

Шэтын медицинһүргуули дүүргээд үүрэн республиканска худэлжэ эхилээ итудта нэгэ үедэ ахаяа нухэр болгоябаа. 25 жэлэй нилан, хоер һайхан ые үндылгэжэ, гашүүн гэнгүй, хүйтэгэнгүй, үйдхэр, баубаалдажа һуурһан

Нэгэ өдөр Аюр Базаровичтай хамтаараа Ленинскэ Парижэ Сиа-Народом Сиа-ын ойлгуулна. Тэд мүнөө үе-ө гүрэнэй правительсоо бусад ороние ааг органуудта дүрэг хубинь «улаан ий» түлөөлэгшэд байдэн эрилтэ табина ноо Аюр Базаровичта аргалуулһан, мэдэхэ байдаг.

Мартагдашагүй олон үйлэ хэрэгүүд һаһан соомнай али олон болоно гээшэб?

Нэгэ нимэ ушар һанаанһаам гарадаггүй. Миниий эсэгэ хүндөөр үбшэлөөд, хэбтэридээ ороһон байгаа. Үндэр нанатайнь хани нүхэр Тамара Ефимовнада мүнөө доро дохихо дуран хүрэнэ.

Хүнэй нанан соо ямаршье сагууд болодог гээшэ ааб даа. Жаргахашье, үйдахашье, тиигээд ходо жэгдэ харгы байдаггүй, ехэнхинь годирхой байхаяа һанадаг...

Хирургын ажал юунтэйшье сасуулшагүй хүндэ гэжэ өөрөө хөөр дахин операци хүүлэһэн шье болонхой һэн. Хэн бэ даа, манайда ороод, Аюр доктор ерээ гэнэ гэжэ абадам дуулгаба. Эсэгэмни намайе дуудаад:

— Һайн хүн һанаагаар. Басаган, Мишкын Аюр ерээ гэнэ. Намайе үзэжэ үгэхэгүй юм аа гү?— гэбэл даа.

Дуулгамсаариай, Аюр доктор тэрэ сагтаа орожо ерээ бэлэй. Эсэгыемнай һөөл зохидоор орон дээрэнь һуулгаад, өөрөө хөөр дахин операци хүүлэһэн хүн хадаа би һайн мэдэхэ болонхойб. Одоо һүнөөр удэрые хэжэ, үбшэн зоболоонһоо хуниие абарха худэлмэридэ бэеэ гамнангүй зорюулжа ябадаг хүнүүдэй нэгэн А. Б. Раднаев болоно. Гэбэшье забда сулеегэй олдоол һаа, һургуулияа үшөө саашань үргэлжэлүүлхые хүсэжэ, кандидатска диссертаци бэшэжэ эхилээ бэлэй. Энэ ажалдань Тамара Ефимовнань али бодохоор туһаламжа үзүүлээ, дэмжээ һааб даа. Тиигээд 1976 ондо медицинын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргые Аюр Базаровичай хамгаалаа һэн.

Юрын зон врачые **доктор** гэжэ нэрлэдэг гээшэ. Эмшэндоктор хүн гээшэ урин дулаахан үгөөрөө үбшэнтэние аргалдаг шэдитэй. Эдэ үгэнүүд Аюр Базаровичта аргагүй хабаатай.

Һайн зон, һайхан сэдхэл моодоһоо гаранхай гэнэншүү удхатай шүлэгые нэгэ поэдэй ном соо үншаһанаа һанагшаб. Ехэл бүруушаажа үншаа бэлэйб. Һайхан сэдхэлые моодын хэб соо хэн хэбшуулаа юм?!

Нигүүлэсхы сэдхэл тухай буряад зонэйнгоо һургаалые багаһаа бэедээ шэнгээһэн А. Б. Раднаев үбшэнтэние хайрлаха гээшые дутаагаагүй. 25 жэлдэ нэгэл газартаа худэлжэ, хүн зондо хүндэтэй болоһониинь гайхалгүй.

Яруунын Ульдэргэ нютагайхид гү, али Аюр докторто аргалуулһан ямаршье хүн миниий үгые зүб гэжэ баталха байха. Худее нютагаар ябахадаа, хэнэйдэшье орожо, хэнтэйшье хөөрэлдэхэ, дээрэлхүү, ёһорхуу зан огто харуулдаггүй хадань, алишье газаарта таниха, мэдэхэ хүнүүдынь олон юм. Юрэдеел, алишье нютагай хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэ, баран лэ Аюр Базаровичта аргалуулһан, мэдэхэ байдаг.

Мартагдашагүй олон үйлэ хэрэгүүд һаһан соомнай али олон болоно гээшэб?

Нэгэ нимэ ушар һанаанһаам гарадаггүй. Миниий эсэгэ хүндөөр үбшэлөөд, хэбтэридээ ороһон байгаа. Үндэр нанатайнь тэйнь аргагүй урнханаар хөөрэлдэбэ.

— Һайханаар' лэ сэдьхээд хэбтэгты. Үри бэедээ һанаагаа зобохо юумэнтнай үгы, хуу бүдүүнүүд болоо,— гэжэ тон зөөлэхэнөөр хэлээд, һайса үзөөд, гаража ошоо һэн...

Республикын зүүн захаһаа эхилээд, баруун заха — Захааминай районой Утаата Далахай нютагаар ябажа, бараан олон үбшэнтэние өөрынгөө даадаг таһагта асаржа аргалһан байха... Илангаяа уушханай, амисхаалай органние, хии хаяада яагаад, хайшан гэжэ аргалаа һаа, һайн гээшэб гэжэ олон жэлдэ Аюр Базаровичай бодомжолоо. Энэ бодомжолгоньтон лэ научна удхатай байгаа. Уушханай, амисхаалай эрдэб үбшэ аргалха талаар Буряад орондоо научна эмхи зургаантай болоһойбди гэжэ хүсэдэг, тэрээнээ бэелүүлхэ гэжэ засагай дэдэн эургаануудташье олон удаа хандаһан байха.

Энээн тухайдаа статьянуудые бэшэжэ толилуулдаг Ленинградынь обёорогдожо, Аюр Базаровичай сүүлгаануудта, научна зүблөөнүүдтэ үригдадаг болоһон байна. Жэшээнь, уушханай үбшэнүүдые аргалха голшухала асуудалаар Рязаньда 1984 ондо болоһон конференцидэ хабаадажа, тэндэ һонин элидхэл хээ. Тэрээнһээ хойшо научна зүблөөнүүдтэ хабаадахаяа ошоһон городуудыень тоолобол, Кемеровэ, Москва, Рига, Махачкала гээд, захагүй олон.

Сибириин, Алас-Дурныи. Хойто зүгэй пульмонологуудай өхэ хуралдаанай 1986 ондо зарлагдахада, «Буряад орондо уушханай үбшэнүүдэй дифференциальна диагностикые эмхидхэлгын зарим асуудалнууд» тухай хэһэн элидхэлынь томо эрдэмтэдэй һонирхолые татаһан байгаа. Мүн 1986 оной сентябрь соо Душанбе хотодо СССР-эй хирургнуудай 30-дахи съездыи зарлагдахада, «Буряадай АССР-тэ уушханай үбшэнтэй хүнүүдые хирургическа аргаар эдэгээлгын асуудалнууд» тухай А. Б. Раднаев элидхэл хээ.

Тиихэдэ 1988 оной октябрь соо пульмонологиин гол шухала асуудалаар бүхэроссин научно-практическа конференцидэ (Саратов) хабаадаа һэн.

Иимэ зүблөөнүүдтэ хабаадахадаа, тэндэ ехэ-ехэ эрдэмтэдтэй, мэргэжэлтэдтэй уулзажа хөөрэлдэхэдөө, эрдэм мэдэсэнь улам ехэ боложол байгаа юм ааб даа. Юуб гэхэдэ, Буряад оронойнгоо нэрэ хүндые унагаахагүйн тула имаггал манай орондо бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ энэ асуудал ямар хэмжээндэ табигданаб гэжэ табан хургандаал адлаар мэдэхэ хэрэгтэй бшуу.

— Ябаһан хүн яһа зуухэ гэдэг ха юм даа,— гээд Аюр Базарович энеэбхилнэ. Тезд «яһа зууха» хэрэгтэнь зарим ушарта һаад ушаруулагдаадшье байдаг даа. Жэшээлбэл, 1986 ондо медицинын түүхэшэдэй бүхэсоюзна III съездын, эмхидхэлэй комитедэй Грузида зарлагдахада, А. Б. Раднаев уригдаһан байгаа. Тэрээндэ бэлдээд, тиишэ ниидэхэ гэжэ билет абаад байтарнь, республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын хүтэлбэрилэгшэд болюулһан юм.

Юрэдее, ниитын хэрэгээр хүнэй урагшаа зудхэжэ ябахада, үбшэнтэнэй талые хараһан эмшэние үмсынгее ажалда шунаһан шэнгээр зарим хүтэлбэрилэгшэд юундэ һанадаг хаб?..

Тезд А. Б. Раднаев зориһон хүсэһэнее бэелүүлжэ һаладаг гэжэ юун гэршэлнэб гэхэдэ, уушханай, амисхаалай үбшэ шэнжэлхэ, аргалха асуудалаар худэлжэ байдаг тусхай комиссиин правленниин пленум 1985 ондо Улаан-Удэдэ өөрынь үүсхэлээр болоһон байна. Академик М. Т. Луценко түрүүтэй 30 хүн ерэһэн байгаа.

Мүнөө А. Б. Раднаев эрдэмшэнжэлгын худэлмэриие өөрынгөө ажалтай тон нягта холбоотойгоор ябуулна. СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин Сибириин отделениин физиологиин ба паталогиин институт Благовещенскдэ үүдэлжэ байдаг юм. Өөрынь ажалладаг таһагай үндэһэн дээрэ Благовещенскын дурдагдааша институтдай клиническэ отделени манда байгуулагдажа, А. Б. Раднаев даагша ть болонхой. Мүнөө дээрэ республикэнска больницада 30 орон тоотой торакальна хирургиин таһаг, Онохойн больницада терапевтическэ пульмонологиин (30 орон) таһаг бии болгогдонхой.

Шэлэй заводой хажууда 180 омогорходог һаа, А. Б. Раднаев — Ульдэргэһөө гараһан гүрүушын эрдэмтэ доктор гэжэ нютагаархидынь баясадаг юм.

Эрдэм шэнжэлгын хэдэн олон элидхэлнүүдые научна элдэб хуралдаанууд дээрэ хэһыень, олон тоото статьянуудые толилуулныень, «Буряадай АССР-тэ уушханай туберкулезоор үбшэлһэн хүнүүдые хирургическа аргаар эмшэлэлгэ» гэһэн кандидатска диссертациинь тоолоходо, эрдэмшэнжэлгын худэлмэри ехэөр ябуулһан байна. Мүнөө «Буряад орондо хирургиин хүгжэлтэ» гэжэ ном бэшэжэ байнхай. Уушханда операци хэхэ талаар Буряадта түрүүшын хирург байһан Эрдэм Раднаевта олон хуудаһыень зорюулха юм.

— Ямар нэрэ зэргэтэй болонхойбта?— гэжэ асуужархёод, ехэ аягүй байдалда ороогдоо: А. Б. Раднаев урдаһаам гараа дэлгээгээд, бүтүү шогтойхоноор миһэлзээдхёо һэн.

Хаража ябахада, элдэб хүнүүдтэ үндэр нэрэнүүд хубаагдаһа гэжэ ажаглахаер агша. Тезд...

— Хая саашань! Нэрэ зэргээр яахамнаб. Мэндэ һайн ябаад лэ, ерэд зондоо туһалаа! — гэжэ Аюр доктор минии һанааем заһаа бэлэй. Ааруйрхэһыем ойлгоһон байгаа.

Ц-Х. ДАШИЕВА,
Буряадай радиогой диктор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай арадай уран зураача К. Дульбеевэй зураһан А. Б. Раднаевай зураг һаа буулгабари.

БУРЯАДУУД ЗАНДАА ҮЛЭХЭ ГҮ, АЛИ...

МҮНӨӨ жэлэй буряад һургуулиин гурбадахи классай математикын хэшээлнүүдтэ гайхалтай юумэ үзэгдэнэ. Эндэ математикые буряад хэлээр заажа эхилһэн тоотой. «Тоотой» гэжэ дэмы хэлэгдэнэгүй. Үнэндөө, ямар хэлэн дээрэ математикын хэшээлэй үнгэргэгдэһые ойлгохоор бэшэ. Буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаһан математикын ном үшөө хэблэлһээ гараадүй. Үхибүүд ород номтойнууд. Тезд үхибүүд ород номые ойлгожо биранагүй. Харахада, математическа текстые буряадшалха талаар багшанарайшье шадал багахан байна. Тиимэһээ һургуулинуудта хара буухааршье, дура гутамааршье юумэ үзэгдэнэ.

Үнгэрһэн арба гаран жэлнүүдтэ буряадаар һургалгын, зааргын методикошье, буряад хэлэмнайшье мартагдаа. Математическа буряад томьёо үгэнүүд (терминологи) бутаржа түйрэгдэһэн байна. Тиигээд лэ мүнөөнэй багшанар өөр өөрын, заримдаа буруушье терминүүдые хэрэглэнэ. Бодолгонуудай (задача) үгэнүүдые мүр дахуулжа оршуулхадань, заримдаа ород үгэдэ буряад залгалта залгажа байгаад «Буряадшалхадань», «хоймог» болошоно. Математикын буряад томьёо үгэнүүдэй словарь тон хэрэгтэй болоо гэжэ һанагдана.

Гансашье математикада һургалга бэшэ, бухы эхин һурасал олон бэрхэшээлтэй ушарна: тэдэнэй гол нэгэниинь гэхэдэ, **багшанарай буряад хэлэн тон тулюур болонхой.** Хажуугаарнь, методическа ба һураласалай литература буряад хэлэн дээрэ тон хомор. Эхин классай буряад багшанар методическа туһаламжа хаанаһаашье абанагүй.

Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институт (ИУУ) математикые, природоведение, уран зурагай искусствые, хүгжэмые буряадаар зааха багшанарай методикые нарижуулан һайжаруулха шадалгүйдэнэ гү, али хэрэгсээнэгүй гү?

Арадай эрдэм һураласалай министерствын худэлмэрилэгшэдэй дунда буряад хэлэ мэдэхэгүй хүнүүд олон. Буряад хэлэгүй худэлмэрилэгшэдһөө буряад эхин һургуулида ямар туһа байхаб?

Буряад һургуулинуудай материально-техническэ үндэһэ һуури колхозуудһаа, худөөгэй үйлэдбэриин коллективүүдһээ өхэөр дулдыдана. Эндэ нэгэ жэшээ харуулха дуран хүрэнэ.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Л. Б. Раднаев) Баян-Голой дунда һургуулида горитой өхэ материальна туһа хүргэдэг. Колхоз һургуулида 30 мянган тухэригэй компьютерна хэрэгсэл абажа, тусхай класс тухеэржэ үгөө. Тиихэдэ «Знание» гэжэ педагогическа кооперативые урижа, колхоз гурбан жэлэй туршада 40 мянган тухэригэй сэнтэй методическа туһаламжа һургуулида үзүүлхээр хэлсээ баталба. Энэ хэлсээнэй ёһоор, Буряадай багшанарай институтай эрдэмтэд эхин классуудта һургалгын методикые шэнэдхэн хубилгаха үялгатай.

Тезд манай республикада ондоо иимэ түрүү, шэнэ һанал бодолтой хүтэлбэрилэгшэд хоморшог хаш. Буряадаймнай худөөгэй һургуулинуудта хэн туһа хүргэхэб?

Буряад арадай түрэл хэлые, соёлые бадаруулха, хүмүүжүүлхэ агуухэ зорилго эгээн түрүүн буряад һургуулида хабаатай.

Тезд мүнөөдэр буряад һургуули гээшэмнай гансал эхин гурбан класс болоно. Миниий һанахада, бултa эхин 4 классуудые буряад хэлэндэ оруулхал байгаа. Зарим-зарим багшанар, зарим эхэ эсэгэнэр үхибүүдтээ буряадаар ном заалгадаг болгохо дурагүй. Энэ ехэ буруу, холые харахагүй, **буряадууд** гэжэ үндэһэ яһатан хожомой сагта дэлхэй дээрэ үлэхэ гү, али үгы гү гэһэн хурса асуудалые гүнзэгыгөөр бодожо шадахагүй ябадал болоно. Хэрбээ бидэнэр энэ һайхан түрэл нютагтаа **буряад яһатан** гэжэ нэрэ зүүжэ, түрэл хэлэн дээрээ түрэл дуугаа дуулажа, түрэл ёһо заншалаа сахижа, ондоо олон яһатанай дунда төөрингүй, хэтэдээ түбхинэжэ байхамнай гээл һаа, бидэнэр эгээн түрүүн түрэл һургуулияа бадаруулха ёһотойбди. Тэрэгүй һаа, буряад наци, буряад хэлэн энэ дэлхэйн нюруу дээрэ үгы болохо. Юуб гэхэдэ, хэлэгүй, ёһо заншалгүй үндэһэтэн байдаггүй бшуу!

Хэды болотор бидэнэр түрэл хэлэнэйнгээ, түүхынгээ түйрэхые һанаа амар хаража ябаха зонбибди?! Аюулай дохёо сохихо, ажал ябуулха саг ерээ.

Багшанарай институтай нэгэ хэдэн худэлмэрилэгшэд «Буряад эхин һургуулиин багшанарай ассоциаци» эмхидхэхэ гэжэ үүсхэл гарганабди.

Энэ ассоциаци хадаа буряад һургуулиие мандуулха, багшанарта элдэб методическа туһа хүргэхэ, уран зохёолшодые, хүгжэмшэдые, уран зураашадые, артистнарые һураласалай хэрэгтэ хамжуулха түсэбтэй.

«Буряад эхин һургуулиин багшанарай ассоциациие» эмхидхэхэ тухай һанамжаа хэлэхые, энэ ассоциацийн гэшүүн болохо тухай манда дуулгахыетнай уринабди. «Буряад үнэн» газетэдэ гү, али манайда иимэ адресаар бэшэжэ болоно: **670000, г. Улан-Удэ, ул. Смолина, 24 «а», пединститут, кафедра начального обучения.**

М. ОЧИРОВ,
БГПИ-гэй доцент, физико-математическа эрдэмэй кандидат.

Шэнжэлэгшын тайлбари

ҮРИМШУУЛХААР САГ ЕРЭЭ

дохи байдал тухай ООН-ой Генеральна дахичаа хараха баа. Ушарынь гэхэдэ. ан талаар Камбодалые гуримшуулха рта хотодо Камбодикидай ба Зүүн-Үрарим гүрэнүүдэй түй хабаадалгатайгаар нгэрэгдөө болэй. ша оной августын ижда Камбоджиин аар улаасхоорондын үнгэрэгдөө һэн. ороной, тэрэ тодо ралгуйн Советэй таүнгэрэнүүдэй түлөө ООН-ой Генеральь хабаадалсаа юм. оджиин асуудалнуу гуримшуулха хэлгдаагүй гээшэ. Энцеуудай гэхэ гү, али ронуудта нэрлэдэгэй он хэмнүүдэй» баараа шэглэлнүүд лэ бшуу. Сагтаа хада зонхилжо байһан нүүд» оронойнгоо олоор хюдэһан гэмш. Тезд мүнөө үе-гүрэнэй правительсон бусад ороние аг органуудта дүрэг хубинь «улаан түлөөлэгшэд байдэн эрилтэ табина эһэн эрилтэ табина боджиин правительрилтэнүүдыень дэмһаниинь ойлгосотой Юуб гэхэдэ, үүлаан орон дотор Пол тоохон журамые тэһэн һэдэлгэ гаргаг тус правительство а юм. Орон дотор ийе эхилүүлхэгүй гээ дадаг байна.

Пол Потын тала баригшадай засаг түрэдэ ерэхэгүйнь тула бидэ дайлалдахал баатай болообди, — гэжэ Камбоджиин правительствые толгойлогшо Хун Сен СПК агентствэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлһэн байна. Буу зэбсэг полпотовецуудта үгэхэгүй гэһэн үялгаяа зарим оронуудай дүүргээгүй дээрэһээл граждан дайн һүжэржэ магад. Тиимэһээ хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэ бүхы оронуудые туһаламжа үзүүлхыень, Камбоджиин зуришэлдөөтэ талануудые өөһэдөө өөһэдынгөө хуби заяае шидхэхэ арга боломжо олгохыень Хун Сен уряалба. Энэ хэрэгтэ ООН хубитаяа оруулха бэзэ гээд тэрэ мэдүүлһэн байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ ООН-до Камбоджидохи байдал тухай элидхэл бэлэгдэжэ тараагдаба. ООН-ой Генеральна секретарь Перес де Куэльяр Камбоджиин зуришэлдөөтэ талануудые орон доторхи байдалые гуримшуулха талаар оролдолго өгхэр гаргахыень уряалһан байна. Шуһата дайе сараха гэшэ алишье талын оролдолгоһоол дулдыдаха юм гээд тэрэ зааба.

Аскольд БИРЮКОВ.
(ТАСС).

АНХАРАЛАА ХАНДУУЛДАГГҮЙНЬ ГАЙХАЛТАЙ

Үнэхөөрөөшье, саадай байшаанда дүтэлһөөр, эндэ ариг сэбэрые нарин нягтаар сахидаг байһаниинь ойлгомоор байгаа һэн. «Гигант» колхозой ажалшадай 90 үхибүүд энэ саадта ябадаг байна. Эндэ эбтэй эетэй коллектив худэлжэ байнандаа, иимэ үндэр дун туйлажа шадаа ха юм. Даалгадаһан худэлмэридее анхаралтайгаар хандажа, суг худэлдэг нухэдэйнгее дунда хундэтэй болоһон хүмүүжүүлэгшэд Л. Л. Иванова, Е. Н. Федорова, нянинууд Л. Е. Добрынина, А. С. Маленкова гэгшэдые онсо тэмдэглэлтэй. Тогоошон М. П. Чмелёва амтан эдеэ шанахые оролдодог байна. Саадай ажахые даагша А. А. Савватеева хангалтын талаар мүн лэ оролдосотойгоор худэлнэ.

Тиихэдэ саг үргэлжэ энэ саадта түрэлхидэй зүгһее туһаламжа үзүүлэгдэдэг юм. Жэшээлбэл, түрэлхид нааданай таһалга шэмэглэх. Мебель болон бэшэшье хэрэгсэлнүүдтэ заһабарилга хэһэн байна. Гадна элдэб нааданхайнуудые бэлэглээ һэн.

Гэбэшье, саадай хүтэлбэрилэгшэ Л. Н. Фроловатай хөөрэлдэхэдэмни, ажал худэлмэридэнь ушардаг дутуу дунданууд тухай тэрэ голхорон дурдаа бэлэй.

— Бухы хэрэгтэй юумэез райпотребсоюзһаа абадагбди. Тезд нэгэл янзын эдихэ юумэ, үнөөхил нааданхайнуудаа түлхеэд байдаг. Зай, тэрэньшье тэрэ. Магазинуудта һайн эдихэ юумэнэй, элдэб нааданхайнуудай хаа-яа гарахада, райпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд тэдэнние абаха зүбшөөл үгэжэ үгэнгүй хашадаг. Энэнь лэ гайхахаар байдаг. Үхибүүдтэ шадаал һаа, һайн юумэ абаха гэхэдэш, болоожо үгэхэгүйл даа. Бидэ миинтээр абана бэшэ, мүнгэ түлөөд лэ абадаг ха юмбибди?— гээд Любовь Назарова нам тээшэ асуунгяар хараад байба. Тезд би харюу үгэжэ шадахагүй байшабаб. Тиимэһээ райпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда тодорхой харюу үгэхэ бэзэ гэжэ найдая.

Л. Н. Фроловатай саашань хөөрэлдэхэдөө «Родничок» саадай эрилтэнүүдые хангаха талаар «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ «хуйтэхэнөөр» хандадаг байна гэжэ ойлгобоб. Саадай байшангай заһабарилга хэгдэхэдэ, колхозой зүгһее туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй байна. Тиимэһээ саадай коллектив өөһэдынгөө хүсөөр энэ худэлмэри ябуулха баатай болоо бшуу. Эндэ үшөө нэгэ иимэ баримта дурдая. Саадай байшан анхан ехэ олон дутагдалнуудтайгаар, муу шанартайгаар бариг**даһаншье** һаа, тушаагдажа абтаһан байгаа. Тиимэһээ тэдэ дутагдалнуудынь мүнөөшье хүрэтэр саадай худэлмэрилэгшэд шадаха зэргээрээ үсадхаха баатай болоно. Жэшээлбэл, бэйшангые дулаасуулдаг, үһаар хангадаг системэ мүртэй худэлгэгдэдэггүй һэн. Энэ дутагдал Л. Н. Фроловатай үүсхэлээр заһабарилагдаһан байна. Хэды шэнээн материал бэдэрхэ баатай болоо гээшэб?

Бухы һайн һайхан юумээ үхибүүдтээ үгэхэ, тэдэнэйнгээ жаргалтай хүхюунүүд ябахын тула бултадаа оролдое гэжэ бухы арад зоноймнай хэлсэжэ байдагынь, энээние хүсэлдүүлхын тула оролдолго гаргадажа байдагынь Загарайн районой райпотребсоюзай, «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хабаатай бэшэ байнаниинь гайхалтай байба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Дүршэлтэй хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн Марина Николаевна Чириева хэшээлэй үедэ. 2. Бүлэг хүмүүжүүлэгшэд ерэхэ долоон хоногой түсэб зүбшэн хэлсэнэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

НЭГЭДЭХИ КОМИТЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 44-дэхи сессинин нэгэдэхи комитет (политическэ асуудалнууд, аюулгүй байдалай асуудалнууд, тэрэ тоодо буу зэбсэгүүдые хурааалгын асуудалнууд) зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хураяаха асуудалнуудые хаража үзэхэ худэлмэрииигөө шухала шатые түгэсхэбэ. Юрэнхыдөө буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хураалгын, ядерна дайнай аюулые саралгын, химическэ зэбсэг хорилгын, юрын зэбсэгүүдые хороолгын бүхы шэглэлнүүдээр тогтоолнуудай 57 проект һайшаагдаа. 22 проектые дуугаа үгэлгөөр баталан абаба.

Байгша ондо манай худэлмэри зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудай эли бодо һайжаралгын, зарим нютагай хёмороо зүришэлдөөнүүдые гуримшуулха талаар хамтын хүсэлэл оролдолгонуудые гаргалгын оршон байдалда үнгэрбэ гэжэ нэгэдэхи комитедэй түрүүлэгшэ, Венесуэлын гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Адольфо Тайлардат үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдые түгэсхэхэдөө хэлэбэ. Уласхоорондын оршон байдалай һайжаржа байһан ушар үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдтэ нүлөөлбэ.

СПОРТЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ВАРШАВА. Социалис оронуудай спортын эмхинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн түгэсхэлэй документые баталан абалгаар Варшавада дүүрэбэ. Болгариин, Венгриин, Вьетнамай, ГДР-эй, КНДР-эй, Кубын, Польшын, Советскэ Союзай, Чехословакиин болон Румыниин делегациинуудта тэрэнэй худэлмэридэ хабаадаһан байгаа.

Мүнөө үеын спортын эгээл хангалтагүй зүйл болохо донинг хэрэглэлгэтэй тэмсэлдэ документ соо ехэ анхарал хандуулагдана. Зохихо дуримүүдые хазагайруулһанай түлөө эрилтэнүүдые тодорхойлһон хэлсээнүүдые баталхаар, допингтой тэмсэхэ талаар Москвада, Оттавада болоһон конференциинүүдэй шиидхэбэринүүдые үргэнөөр номнюхоор хараалгадана.

Нинтын физическэ культурын талаар харилсаа холбоо үргэдхэхые энэ документээр хараалагдана. Бүхы һаһанай бүлэгүүдтэ физическэ хүгжэлтын ёһо гуримуудые зохёохо, мүн «Спорт бултанда хабаатай» гэһэн худэлөөнэй үндэһөөр нинтын мурысөөнүүдые үнгэргэхэ юм.

ШЭНЭ ХУУЛИ ЗОХЁОГДОХОНЬ

ПЕКИН. «Автономито районуудайнгаа газаа талада ажаһуудаг үндэһэ яһатанай үсөөнхиин түлөөлэгшэдэй эрхэнүүдые хангаха» зорилготой хуули Хитадта зохёогдожо эхилбэ.

Мүнөө үедэ КНР-эй үндэһэ яһатанай үсөөнхиин тооһоо 20 миллионһоо дээшэ хүнүүд нютагжан һуурижаһан түрэл газаргүй байна. Энэнь тэдэнэй нинтэ тоогой дүрбэнэй нэгэ шахуу хубинь болоно гэжэ Үндэһэ яһатанай хэрэгүүдэй талаар КНР-эй гүрэнэй комитедэй харюусалгата худэлмэрилэгшэ эндэ журналистнуудта мэдүүлбэ. Наада захаань 6 миллион хүн ороной хото городуудта ажаһуулна.

ДЖОРДЖ БУШ ИЦХАК ШАМИРТАЙ УУЛЗАБА

ВАШИНГТОН. США-гай президент Джордж Буш албанай хэрэгээр Вашингтондо ерээд байһан Израилиин премьер-министр Ицхак Шамиртай уулзажа хөөрэлдэбэ.

Сагаан байшангай тусхай мэдүүлгэ соо мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, тэдэнэр США-гай болон Израилиин хоорондохи харилсаанай мүнөөнэй байдалые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. «Израилиин аюулгүй байдал хангалгые Холбоото Штадуудай баримталжа байнынь» Буш баталаа. Палестиныи ба Израилиин хоорондо «сэхэ хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхын тула түүхэтэ арга боломжонуудаа» хэрэглэхэ ёһотой байһанаа хабаатай бүхы талануудые мэдүүлнэ гэжэ президент мүн лэ баталба. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха асуудалаар зүблөөнгүй хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлхые США болон Израиль үгэеэ ойлголсоо.

ЭЭЛЖЭЭТЭ 85-дахи СЕССИ

СТРАСБУРГ. Европын соведэй министрнүүдэй комитедэй эмхэ боложо байһан ээлжээтэ 85-дахи сессиин анхаралда Европо түбидэ һүүлэй жэлнүүдтэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй үндэһөөр зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэв. Тус зүбшэлэлгын эмхи Европын 23 гүрэнние нэгэдүүдэг, соёлой, эрдэмэй, оршон тойронхи байгаалие хамгаалгын, гуманитарна харилсаанай талаар энэ түбидэхи харилсаае хүгжөөлгэ одаг ха юмбибди?— гээд Любовь Назарова нам тээшэ асуунгяар хараад байба. Тезд би харюу үгэжэ шадахагүй байшабаб. Тиимэһээ райпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда тодорхой харюу үгэхэ бэзэ гэжэ найдая.

Л. Н. Фроловатай саашань хөөрэлдэхэдөө «Родничок» саадай эрилтэнүүдые хангаха талаар «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ «хуйтэхэнөөр» хандадаг байна гэжэ ойлгобоб. Саадай байшангай заһабарилга хэгдэхэдэ, колхозой зүгһее туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй байна. Тиимэһээ саадай коллектив өөһэдынгөө хүсөөр энэ худэлмэри ябуулха баатай болоо бшуу. Эндэ үшөө нэгэ иимэ баримта дурдая. Саадай байшан анхан ехэ олон дутагдалнуудтайгаар, муу шанартайгаар бариг**даһаншье** һаа, тушаагдажа абтаһан байгаа. Тиимэһээ тэдэ дутагдалнуудынь мүнөөшье хүрэтэр саадай худэлмэрилэгшэд шадаха зэргээрээ үсадхаха баатай болоно. Жэшээлбэл, бэйшангые дулаасуулдаг, үһаар хангадаг системэ мүртэй худэлгэгдэдэггүй һэн. Энэ дутагдал Л. Н. Фроловатай үүсхэлээр заһабарилагдаһан байна. Хэды шэнээн материал бэдэрхэ баатай болоо гээшэб?

Бухы һайн һайхан юумээ үхибүүдтээ үгэхэ, тэдэнэйнгээ жаргалтай хүхюунүүд ябахын тула бултадаа оролдое гэжэ бухы арад зоноймнай хэлсэжэ байдагынь, энээние хүсэлдүүлхын тула оролдолго гаргадажа байдагынь Загарайн районой райпотребсоюзай, «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хабаатай бэшэ байнаниинь гайхалтай байба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Дүршэлтэй хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн Марина Николаевна Чириева хэшээлэй үедэ. 2. Бүлэг хүмүүжүүлэгшэд ерэхэ долоон хоногой түсэб зүбшэн хэлсэнэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

УЛАСХООРОНДЫН ХУРАЛДААН

ВАШИНГТОН. «Буу зэбсэгүүдые хинаха талаар зүблэхэ зүйл, эрдэм ба аюулгүй байдалай асуудалнууд, технологиин хүгжэлтэ» гэһэн темээр уласхоорондын хуралдаан США-гай нислэл хотодо худэлмэрилжэ байна. СССР-эй, США-гай, Канадын ба ФРГ-гэй 500 шахуу экспертнүүд хуралдаанай худэлмэридэ хабаадана.

Эрдэм ухаанда туһаламжа үзүүлхэ нэрэ хүндэ ехэтэй американ нэгэдэлэй эмхидхэһэн хуралдаанда хабаадагшад буу зэбсэгүүдые хинаха тухай, юрын ба ядерна зэбсэгүүдэй тэнсүүри тухай, США-

ТҮҮХЫНГЭЭ ХҮШӨӨНҮҮДЫЕ ҺЭРГЭЭЕЛ!

Зарим үлүү гарама эдэбхи тэдэй бурхан шажанай харша ажал ябуулгые урдаа бараад. Агын талада байпан арба гаран дасан, дугангуудые пандаогаһаниинь бүгэдэндэ эли. Зүгөөр энэмнай мүнөө тобшолол хэхэдэ, түрэл арадаймнай урдаа хараха, омогорхохо соёлой, түүхын хүшөөнүүд байһан болоно бшуу. Эдэ хүшөөнүүдэй зариманиинь Ага тосхондо, Сүүгэл һууринда мухар талаангаар үлэнхэй. Ехээр хожомдожошье һаа, тэдээнние һэргээн бодхоохо хүдэлмэриин округто хэгдэжэ эхилһэниинь угаа һайшаалтай.

Округуйсэдкомой тусхай шиидхэбрээр Агын дасанай хуушан согшон болон дугангуудые заһабарилха ажал захаланхай. Эндэ соёлой-этнографическа комплекс байгуулагдаха юм. Нютагай һуэргтэнэй гуйлтаар, Сүүгэлэй дасанай урдын һуури дээрэ Буддын шажантанай нэгэдэл байгуулагданхай. Тиимэһээ эндэ дасание хуушан түхэлдэнь оруулха талаар заһабарилгын ажал ябуулагдана. Эдэ хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ударидан ябуулха тусхай бүлэг Агада байгуулагданхай.

Һаяхан тус бүлэгэй эзлжээтэ зүблөөн Агын дасанай конференц-зал соо болобо. Округой совет зургаануудай, соёлой хүдэлмэрилэгшэд, шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд, олониитын ажал ябуулагшад энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсажа, эхилһэн хэрэгээ явгаад эдэбхитэй-ээр үргэлжэлүүлхэ түхайгаа зүбшөө юм.

Округуйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Ж. Жамсаранов эхиндэнь оролтын үгэ хэлэхэдээ, нютагайнгаа түүхын хүшөөнүүдые ямар аргаар түргэн һэргээхэ тухай һанамжаяа хэлэхыень сугларагшадые үриалба. Түүхын, гар урлалай хүшөөнүүдые һэргээхэ хэрэг ябуулха бүлэгэй түрүүлэгшэ, округуйсэдкомой соёлой таһагые даагша Б. Б. Мункожаргалов сугларагшадта ямар ажалай хэгдэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэнэй мэдүүлһэнэй ёһоор, Ага тосхоной соёлой-этнографическа комплексын байшан бариха проект бэлдэгдэжэ эхилээ юм ха. Мүнөө худэлжэ байһан Агын дасан энэ комплекс хоёрые нэгэ хашаатай болгоо һаа, ямар бэ гэһэн дурадхал оруулхын хажуугаар, тэрэ хэлэгшэеэ батадхан, тусхай эскиз харуулаа. Зүблөөндэ хабаадагшадай олонхидынь энэ дурадхал дэмжэбэ.

Удаань Буряадай АССР-эй соёлой министерствын «Буряатпроектреставрация» гэжэ нэгэдэлэй архитектор Балдан Лыксоков, энэл эмхиин ахалагша худэлмэрилэгшэ Ирина Васильева гэгшэд Ага тосхондохи соёлой-этнографическа комплексын проектые зохёолгын ямар шатадаа байһан тухай суглараг шадта мэдээсэбэ.

СССР-эй Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн, журналист Борис Рабдано үгэ абахадаа, эдэ ехэ барилгануудые Энэдхэг, Непал, иланганяа Хитад оронуудай уран дархашуулай хүсөөр бүтээхэ, мүнгэн зөөриин талаар туһалхыень нютагайнгаа зондо хандаха дурадхал оруулба. Ага тосхондохи соёлой-этнографическа комплексын директор Цыренджорж Жамсаранов нүхэр Рабданогой хэлэгшые дэмжэхэ эуураа, нютагайнгаа алташа, мүнгэшэ, модошо дархашуулые энэ хэрэгтэ хабаадуулха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Ургажа ябаһан залуу үеэмнай хариин гүрэнэй шадамар бэрхэ дархашуултай сугуд хүдэлхэдөө, тэдэнэй дүй дүршэлтэй һураха ха юм. Тиигэжэ энэ һанамжа бүгэдэ зоной зүгһөө һайшаагдаба.

Сүүгэл дасанай барилгын худэлмэри ударидагша Жамбал-Доржо Нанзатов үгэ хэлэхэдээ, барилгын материалай дуталдаһан дээрэнээ ежалай ябасын аалидаһан, мүн проектнэ документацийн удааржа хэгдэжэ байһан тухай зааба. Харюудань архитектор Лыксоков барилгын гол проектые ноябрь һара болотор дүүргэхые оролдохо байһан тухайгаа найдуулан хэлээ.

Агын райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Владимир Дашиев, тэрэнэй орлогшо Баатар-Доржо Цыбиков гэгшэд түрүүлэн Сүүгэл дасанай барилгые эсэстэнь хүргэхэ гэһэн бүгэдын һанамжа дэмжэбэ. Тиимэһээ түүхын хүшөөнүүдые һэргээхэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэн зөөриин ехэнхи хубиень энэ барилгада эльгээхэ гэһэн хамтын һанамжа бүрилдэбэ.

Агын дасанай шэрээтэ Золто Жэгмэдэй гэгшэ зүблөөндэ хабаадахадаа, засагай зургаанайшье, шажанайшье, олониитыншье эмхинүүдэй түлөөлэгшэд үгэ нэгэдэжэ, түрэл арадайнгаа түүхын гуламтануудые һэргээн бодхоожо эхилһэмнай тон һайшаалтай гэжэ мэдүүлбэ. Мүн тэрэ Агын дасанай болон соёлой-этнографическа комплексын хашаа нэгэдүүлхэ гэһэн һанамжа дэмжэбэ.

СССР-эй арадай депутат, СССР-эй Верховно Советэй гэшүүн Цырен Нимбуев урданайнгаа хүшөөнүүдые һэргээхэ хэрэгтэ угаа ехэ анхаарал хандуулдаг хүн юм. Арадай депутат һаяшаг Хитад ороноор, албанай хэрэгээр ябаад ерэхэдээ, тэндэхи уран дархашуултай уулзажа хөөрэлдэһэн, Ага нютагайнгаа түүхын хүшөөнүүдые һэргээхэ тухай тэдэнэртэй һанамжаараа хубаалдаһан байха юм. Октябриин 2-то Гонконгын хажуу тээ байдаг Шенчжень городой «Хайшан Щицзе» гэжэ акционернэ нэгэдэлэй 7 түлөөлэгшэ «Могойто» гэжэ агропромышленна нэгэдэлэй уряалаар ерэхэнь. Тэдэнэр Агын болон Сүүгэлэй дасангуудай мүнөөдэрэй байдалтай заабол танилсаха юм ха. Хожомоо энэ нэгэдэлэй уран дархашууд нютагайнмай түүхын хүшөөнүүдые һэргээлсэхэ хэрэгтэ хам оролцохо аргатай.

Нүхэр Нимбуевай мэдүүлһэнэй ёһоор, Агын болон Сүүгэлэй дасангуудые һэргээн бодхоохо асуудал СССР-эй Верховно Советэй нэгэдэхи сессиин үедэ түсхай тушаалгадай урда табигдаһан байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат нүхэр Бирюкова энэ хэрэгые анхаралдаа абаа. Хойто жэлдэ нютагайнмай түүхын хүшөөнүүдые һэргээлгэдэ гүрэнһөө горитойхон мүнгэн зөөри һомологдохоор хараалагдана, Мүнөөдэрэй гол шухала зорилго хадаа шадаал һаа ехээр барилгын материалнуудые бэлдэхэ шухала болоод байнхай.

Зүблөөнэй эсэстэ энэ ажал ябуулха бүлэгэй гэшүүдые олошоруулха шиидхэбэри абтаа. Тодорхойлходо, Ононой, Оловяннын, Боржын районуудай түлөөлэгшэд гэшүүдээр һунгагдаха болобо.

Ага нютагай түүхын, соёлой хүшөөнүүдые һэргээхэ хэрэгтэ зүблөөн ехэхэн түлхисэ болохонь гэһэн сэгнэлтэ юрэнхы дээрэнь үгтэнэ.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр

ВЕТЕРАНАЙ АМЖАЛТА

Базаржаб Сампилов хадаа Буряад ороной бэлигтэй бэрхэ шатаршадай нэгэн, шатарай ветеран гэжэ тоологдодог юм. Энэньшье дэмы бэшэ. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй 30—40 жэлэй хугасаа соо тэрэ шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ олон дахин хүртэһэн, шангай нууринуудые эзэлһэн намтартай.

Худөө ажахын эрдэмэй кандидат Б. Ц. Сампилов Буряадай худөө ажахын институдта, ВАСХНИЛ-ай Буряадай худөө ажахын эрдэм-шинжэлгын институдта ахалагша эрдэмтэ худэлмэрилэгшөөр ажаллаха зуураа, шатар наадаха сүлөө сагаа олодог байна. Буряад оронэй уран зурагай искусствын үндэһэ нуурине табиһан Цыренжаб Сампилов эсэгэтээ наадажа, тэрэ эртэ урдын энэ наадалай нюусануудтай танилсаһан юм гэхэдээ алдуу хэхэгүй бейнабди.

Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө һаяхан дүүрэнэй 56-дахи мүрысөөндэ Базаржаб Сампилов хабаадахадаа, залуугай сог залитайгаар наадажа, дээгүүр һуури эзэлбэ. Тэрэ парти бүхэнөө гоё һайханаар, һүбэлгэн бэрхээр наададаг байһаараа шатарта дуратайшуулай дура татадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Базаржаб Сампилов наадажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

Д. Нацагдоржийн нэрэмжэтэ монгол драмын академическэ театрай гастроль

«ЗЭРЭЛГЭЭН»

ХУБИЛГАН шэнэдхэлгын гэхэгу, али, монгол аха дүүнэрэймнай хэлэдэг ёһоор, ооршэлэлтын, ажабайдалай эдэлэб эсын бог шоройһоо арюудхалгын худэлөөн Монгол һайхан орондо баһал эхилэнхэй. Жэшээнь, худөө нютагуудта ажаллажа байһан мэлшадые «яһанайнь гаратар зараад», орондонь юугэршье хангадаггүй байдал тэндэ батажаад байгаа. Зүгөөр түрүү бодолтой ажал ябуулагшад тэрэниие буруушагаад, бүхы аргаараа эсэргүүсэдэг байһан байна. Залуу журналист, ургажа ябаа бэрхэ драматург Цэндын Балдоржо социальна темэдэ толилуулдаг статьянууд соогоо тон хурса асуудалнуудые табижа, олониитын анхарал татаһан юм. Хамаг бүхы ажаглалтануудаа, сэдьхэлыень зобоохон бодомжонуудаа залуу драматург «Зэрэлгээн» гэжэ зохёсл соогоо харуулаа.

«Зэрэлгээн» хадаа гүрэнэй монгол драмын академическэ театрай һүүлэй үедэ найруулан табиһан томохон бүтээл гэжэ харагдана.

Оортэмнил һайн байгаа һаа, ондоо юуншье хэрэггүй, мини һүүлээр газаршье гантаг, галшье шатаг, намда хамиянгүй гэһэн бодолтой хүнүүд обществын хүгжэлтэдэ шүдэр болодог гэжэ мэдээжэ. Ц. Балдоржо, зужэгые найруулан табиһан театрай коллектившье тиимэл хүнүүдтэй тэмцэжэ, тэдэнэй бодото шэрайе хүн зондо танюулха зорилго табяа, тэрэнээ нилээдгүй амжалтатайгаар бэелүүлээ гэжэ һанахаар.

Нюёдой хоорондо һобилзодог Нэргүй (артист З. Жарантаа), яаманэй (министерствын) дарга Баатар (артист Л. Нямсүрэн), Халтар дарга (артист Ч. Алтан-Улзий), намын хорооной нарин бэшэгэй дарга (артист Б. Даваасүрэн), тозчооной 1-дэхи гэшүүн (артист Х. Ганхуяг), товчооной 2-дохи гэшүүн (артист Р. Мунхсайхан), товчооной 3-дахи гэшүүн (артист С. Лхагвасүрэн), даргын туһалагша (артист Л. Баярсайхан), гостиницын худэлмэрилэгшэд (артистнар Х. Нарантуяа, Д. Оюунцэцэг) болон бусадай образоор олоной талые харадаггүй, материальна бэелигай ёһотой эзэдтэ һаналаа табидаггүй хүнүүдэй дүрэ шарайе танижа абанабди.

Олоной талые хараһан, тэрээндэ сэдьхэлээ зободог, тэмсэдэг хүн депутат Баатар байгаа. Зүгөөр тэрэ хоёр галай хоорондо ороһон хүн. Тэрэнэй үнэн сэдьхэлые дуратай басаганиинь Болормаашье (артистка Д. Энхтуяа) ойлгоногүй.

Зүжэгэй шэмэглэл ехэ һонин. Үйлын зүрилдөөнэй болгожо байһан тайзан дээгүүр эржыннээр иишэ тиишэнь «зэрэлгээ» татуулаа. Үдэр үдэрэйнгөө боро юрьеэндэ дэргдашаһан, холые харахагүй хүнүүдэй сэдьхэлые боро үнгэтэй хубсаһаарнь зураглаа ха.

М. ДАНИЛОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: артист Нямсүрэн гримшэн Уранчимитэй; Мягмарнаран Жарантаа хоёр наадана; Мягмарнаран Энхтуяа хоёр зужэгтэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Манай районой пионернүүдэй ба һурагшадай байшан соо һаяхан США-гай Гүрэнэй аюулгүй байдалгын нэгэдэхи секретарь миссис Джойн Миллер Флойдтой уулзалга үнгэргэгдэбэ. Эндэ эндэб кружогуудта бэлиг шадабарияа мүлидэг үхибүүд, багшанар, хүтэлбэрилэгшэд олоор суглараа. Миссис Флойд олон тоото асуудалнуудта харюусаба.

— Дунда ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые үгы хэхэ худэлмэриие хинаха комиссинууд юундэ Улаан-Удэ ба Сан-Франциско хотонуудые шэлэн байрлааб?

— Сибириин нэгэ хотодо байрлажа, объектнүүдые шалгаха ёһотой һэмди. Түрүүн Эрхүү хото тухай хэлсэжэ байһан аад, мэнай самоледуудай буухада зохид үргэн аэродром тэндэ үгы дээрэһээнь Улаан-Удэ шэлэгдээ.

— Та хэнһээ жэшээ абан ажаһуудагбта?

— Өөрынгөө эжыһээ. Эжыми ехэ энхэргэнээр бидэндэ хандажа хумуужүүлээ.

— Та һүэзгтэй гүт?

— Американ зоной ерэн найман процентнь бурханда һүэглэдэг. Тэдэнэй тоодо би ба минии түрэлхид оролсоно. Католик шажантайб, харин минии нүхэр протестант һүэзгтэй юм.

— Гүрэн соотнай архидалга ба алкоголизмын орёо асуудалнууд бии гү?

— Үгы хаш. Харин наркоманиин орёо асуудал тобойн гаранхай.

Уулзалгын түгэсхэлдэ миссис Флойд манай байшангай музейдэ ород хэлэн дээрэ Америкэдэ хэблэгдэһэн хэдэн номуудые бэлэглээ.

Сережа МИХАЛЬЧЕНКО,
Игорь АГИЛЬДИН,
пионернүүд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Миссис Флойд һурагшад болон багшанартай хамта.

Авторнуудай фото.

Спорт — Спорт — Спорт

ҺУРАГШАД—РИНГ ДЭЭРЭ

Һурагшадай амаралтын үдэрнүүдтэ Буряадай АССР-эй эдиршүүлэй суглуулагдамал командые боксоор РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Уфа хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадаба. Зонын мүрысөөнүүдтэ илагшад, шангай һуринуудые эзэлэгшэд энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Ринг дээрэ болоһон шанга тулалдааануудай дүнгүүдые сог солходо, манай республикын суглуулагдамал командын хёр хүбүүд онсо шалгаржа, түрүү һуури эзэлбэ. Нэгэ боксёр хоёрдохи, үшөө нэгэ хүн гурбадахи һуринуудта гараһан байха юм.

Яруунада арһан бэлэйн нюусануудтай танилсаад, мүнөө Улаан-Удын авиационно техникумдэ һурахаяа ороһон Цырен Лодоев бүхы уулзалгануудтаа илалта түйлажа, 46 килограмм шэгнүүртэ чемпион болобо. Тэрэ Цыкавые (Челябинск), Торгашевые (Орёл), Шестаковые (Эрхүү) буляад, түгэсхэлэй мүрысөөндэ Московско областиин түлөөлэгшэ Москвичевые илаа. Яруунын районой тренер Ц. Цындыжжапов тэрэнэй амжалтада габлатай юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Забайкалец» гэжэ спортклубай 5 гэшүүд РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ илалта түйлаба.

Кабанскын районой Селенгинск тосхоной һурагша Саша Бахарев 63 килограммай шэгнүүртэ түрүү һуурида гараа. Тэрэ хоёр боксёрые шүүгээд, һүүлшын үдэр Нижнеавтовскын Вольфые илаба, В. Маковеев тэрэниие һурган һоридог.

Бэшүүрһээ Владимир Никонов Хабаровскын Алексей Моорто шүүгдэжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Хорибоэ ерэһэн Сергей Комаров гурбадахи һуури эзэлбэ. Эдэнэй амжалтада тренернүүд Б. Бадмаев, Д. Галсанов гэгшэд габьлатай.

РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хёр дахин илалта туйлаһан Сергей Филин, Цырен Лодоев, Александр Бахарев, Владимир Никонов гэгшэд Омск хотодо үнгэргэгдэхэ бүхэсоюзна мүрысөөндэ январь һарада хабаадаха зорилготэйгоор һурадсал һорилгодо хабаадуулагдаха байна.

Б. БУЯНТУЕВ,
«Забайкалец» спортын клубай тренер, спортын мастер.

Кино, театрнуудта

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
П. Чайковский. «Евгений Онегин» (опера в 3-х действиях) — в 19. Дирижер — Жагваралын Бурэнбэх (МНР), «Няня» — Д. Баадайжав, заслуженная артистка МНР.

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ им. Х. НАМСАРАЕВА
Гастроли Монгольского академического театра драмы имени Нацагдорж — Д. Батбаяр. «Хохолдэй хубуун» (Его зовут Хохолдэй) — в 19-30.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
Открытие Недели «Театр — детям и юношеству». Премьера — «Волшебник изумрудного города» — в 11, 13-30.

БУРЯТСКАЯ ФИЛАРМОНИЯ
Дворец пионеров имени Постышева — эстрадно-кукольное представление «В гостях у кукольного мастера» (Амурская филармония) — в 10, 15.

«ДРУЖБА»
«Василиса Прекрасная» — в 10, «Человек из Рио» (2 с.) — в 11-50, 14-10, 16-30, 18-50, 21-10.

«РОДИНА»
«Заячье сердце» — в 10, 16, «Маски» — в 12, 14, 13-10, 20, 21-50.

«ЭРДЭМ»
«Волчонок среди людей» — в 9-40, 14-10, «Если бы...» (2 с.) — в 11-30, 15-50, 18-20, 20-40.

«ОКТЯБРЬ»
«После войны — мир» — в 9-50, 14, «Человек из Рио» (2 с.) — в 11-20, 15-40, 18-10, 20-40.

«БАЙКАЛ»
«Приключения Марка Твена» — в 15-30, «Игла» — в 18-30, 20-30.

Сэнхир экран

ЧЕТВЕРГ, 23
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ.

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Футболоор УЕФА-гай кубок. «Фиорентина» (Италиг)—«Динамо» (Киев). 11.15—«Хүн ба хуули». Хуулиин видеоканал. 12.30—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.30—Т. Рузавина С. Таюшев хоёрой хабаадалгатай эстрадна программа. 16.35—«Золотые туфельки»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи серия. 17.40—Мультфильм. 17.50—Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд. Тулус-Лотрек. 18.35—СССР-эй Гостелерадиогойород дуунай академическэ хоорой концерт. 19.20—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 19.35—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 20.20—Футболоор УЕФА-гай кубок. «Фиорентина» (Италиг)—«Динамо» (Киев). 22.00—Время. 22.35—Дж. Вердиин «Трубадур» оперо. «Арена ди Верона» театрай зужэг. (Италиг).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 12.15—«Байгаалиин нюусануудь». Альманах. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 10.05, 11.05—Испан хэлэн. 11.35, 12.35—Биологи. 8-дахи класс. 12.05—Шэнэ һонин. 13.00—«Как доброго молодца женили»—уран һайханай фильм. (Грузия фильм). УЛААН-УДЭ. 18.10—«Буряад орон». 18.55—Элүүр энхэ байна. 19.35—Байгал. 19.55—Гүрэнэйород драматическа театрта сезонсийнь нээлтэдэ. 20.05—Соносхолнууд. МОСКВА. 20.45 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.00—«Новатор» соёлой байшангай духовой оркестрэй концерт. 21.15—Мэдээсэлэй дамжуулга. 22.00—Время. 22.35—«Рассказ о простой вещи»—уран һайханай фильм. 23.55—Шэнэ һонин.

УНШАГ... һонирхохо байхат

ЭДЕЭ ХООЛТОЙ ХОЛБО... ТУЙЛАЛТАНУУД

☆ Швейцарий Альфред ... фер 1987 онодо ... дагар ... шаандасалай ... бүтээ... ба. Тэрээ 581 метр ... 450 килограмм шэнүүртэ ... 300 юм ха.

☆ Париждахи Эйфел... нинч 100 жэлэй ойн бо... т-ранай ... баярые С... рай «Мальдон» гэжэ ... ным ... ... лэхэ ... хүсэлэн ... ... 5 тогоошон гостиница фойе соо тус ... хабтар томо ... 7,20 метр ... тэй, ... лограмм шэнүүртэй ...

☆ Америкын «Нестле» ... кондитерска фабрика ... дээрэ ... томо шоко... лэдбэрилбэ. Шоколад... тоннодоо үүдэ шэнүүр... метр утатай.

☆ 1984 ондо Швеци... кенинг хотын тогоошо... хотыгоо 600 жэлэй ... рые өөрсө ... ... Тэдэнэр 601 метр ... хэһэн байгаа. Тиигээ... рекордые ... 117 ... ... сутай.

☆ Байгша ондо Ни... Сурабай хотодо айхаб... мо торт ... Амгатайхан тортые ... кондитер 63 удэрэй ... хэ... юм. Тэрэнь 23,68 ... өөр, 4,5 тонно шэнүүр... мо. Гайхамшаг торт... тэлдэгэ 35 мянган ... 390 килограмм сахаар, ... нэгэ тогоо бирайгаар ... бутараадаа ... 2 тонно ... болон бусад зүйлнүүд ... ха.

☆ Энэ жэлдэ франц... эль Даваа ... томо ... (сырээр хөөгдэг эдэ... Швейцариин хилэдэ ... шаодог Руссе гэжэ хото... нуудаг ... планагша ... гаарсэ 600 гаран ... дэлһэн байна. Тэрэниие... хын тала 235 литр ... хи, 320 килограмм ... оройдоол ... ... лээ. Тогоонинь хоёр ... гэстэй байгаа.

☆ Талхаар ... ... лардаг машинканууды... дадаг Брюсселиин ... дондо өөрсө ... хэһэн байна. Тэрэ ... кайда 113 метр 20 ... утатай, 71,5 килограм... нүүртэй спагетти абаа... даха тиилалтань 108 ...

☆ Венгер ажаһуу... тогоошон 320 килограм... нүүртэй пончик ... на. Тэрэниие хэхэн ... килограмм гирил, 11 ... дрожжо, 50 литр һү, ... граамм повидло гарга...

☆ Испанидахь ... гоошод бии байна. ... нэгэ тогоошон 207 ... улиткаар нэгэ блюдо ... лэ Испаниин Падрон ... тодо нэгэ ресторанай ... хабтар томо омлет ... Тэрээндэнь 5 мянган ... 500 килограмм хартоф... литр тоһон ороо ха.

☆ Америкын ... штадта арахис тоно... шаар хэгдэһэн ... оройдоол нэгэ бүте... 2000 гаран хүн ... байна. Нёдонто ... да болоһон гайхалта... һаа үлэн хоёроор ... раагүй. Юуб гэхэдэ, ... терброт 43 дүрбэмэ... талмай эзэлэн байг... Тэрэниие бүтээлэдэ ... граамм гирил, 270 ... арахис тоһон, 190 ... конфитюр гарга... хөөрөөнье амтатай ... болоо байна.

☆ США-гай Нью-Йо... дай Пикскилл хотодо ... до хэгдэһэн нэгэ бу... мүн ... ... 40 килограмм ... колбаса, 50 килограм... мяха, 60 килограмм ... лэй колбасануудые, ... лограмм сыр, 15— ... мянган зүйлэм помидо... бүхыдөө 30 тогоошон ... тербродые хэһэн юм. ... тербродоо 6000 зүйлэ... хэриилэд ябталхаданг... болоо.

(«Строительная газета»).

Нютагай өөһэдө ... ...рилгын байгууламж...

1. Нютагай өөһэдөө ... хүтэлбэрилгын бай... ба территориальна ... обществын гэшүүн... ябуулгаяа өөһэдөө ... социально-эконо... болон ниитын-политиг... маяг болохо нютагайн... дөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгые арадай депутатнуудтай Советүүдээр, ... өөһэдөө өөһэдыгөө ... ниитын зургаанууд, нютагуудта үнгэргэгдэхэ ... ...